

TVEDESTRAND KOMMUNE

UTKAST

TIL

HANDLINGSPLAN 2014-2017

13.11.2013

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
1	
INNLEDNING	1
2	
UTVIKLING FOLKETALL OG AREIDSMARKED	2 - 3
• Folketallsutvikling	
• Arbeidsmarked	
3	
KOMMUNALT UTGIFTSNIVÅ – SAMMENLIGNING OG HOVEDSTRATEGI	3 - 7
• KOSTRA-tall 2012	
• Hovedstrategi for kommunalt utgiftsnivå	
4	
HANDLINGSPLANENS TILTAKSDEL	8 - 21

Slik gjør vi det - Prioritering av tiltak

- Punkt 7.4. Forebygging
- Punkt 8.4. Forebygging – Kompetanseperspektiv
- Punkt 9.4. Forebygging – Kommunal bygningsmasse
- Punkt 10.4. Barnehage som sentrale byggesteiner for gode levekår
- Punkt 11.4. Skolene som sentrale byggesteiner for gode levekår
- Punkt 12.4. Likestilling i et levekårsperspektiv
- Punkt 13.4. Samhandlingsreformen
- Punkt 14.4. Omdømme og stedsutvikling
- Punkt 15.4. Kystsonen som bærebjelke for utvikling og rekreasjon
- Punkt 16.4. Lokale klima-, energi- og miljøtiltak
- Punkt 17.4. Sunn kommunal økonomi

Videreutvikling av kommunen Tvedestrand – Hvilke grep er viktige i planperioden

- Punkt 6.2. Kommunal utbyggingspolitikk
- Punkt 6.3. Samferdselsutvikling
- Punkt 6.4. Kulturell utvikling
- Punkt 6.5. Varehandel og service
- Punkt 6.6. Arbeidsplassutvikling
- Punkt 6.7. Kommunens forhold til omverdenen
- Punkt 6.8. Universell utforming
- Punkt 6.9. Samfunnsberedskap

1. Innledning

Kommunestyret har i forbindelse med utarbeidelse av planstrategien for 2012-16 vedtatt at det skal utarbeides et selvstendig dokument; Handlingsplan for 2014-17. Frem til 2013 har handlingsplanen vært en noe "uklar" del av budsjett og økonomiplanen. Plan- og bygningsloven har følgende bestemmelser i § 11-1 vedrørende handlingsplanen:

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.

Handlingsplanen skal ta utgangspunkt i vedtatt kommuneplan, samfunnsdel 2011-23, og avklarer hvilke tiltak som skal gjennomføres i perioden 2014-17 ("Slik gjør vi det"). Hovedfokus i vedtatt samfunnsdel er videreutvikling av bokommunen Tvedestrand og hvilke grep som er viktige i planperioden, jfr. kapittel 6. Dette hovedfokuset, sammen med visjonen for kommunen; *Aktiv hverdag, trygg fremtid*, gir de tiltakene som fremkommer under begrepet "slik gjør vi det" i vedtatt samfunnsdel kapittel 7-17 (fokusområder).

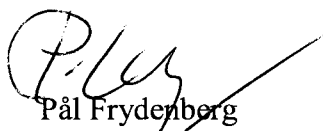
Handlingsplanen vil være en selvstendig plan som gir prioriteringer og føringer for m.a. budsjett- og økonomiplanarbeidet, og hva ansatte og politikere skal prioritere de neste 4 årene innenfor vedtatte ressursrammer. Etter plan- og bygningslovens § 11-4 skal utkast til handlingsplan legges ut til offentlig høring i minst 30 dager før den vedtas. Den skal også sendes til statlige og regionale organer. Det legges opp til at endelig utkast til handlingsplan for 2014-17 vedtas av kommunestyret på møtet den 17. desember 2013, samtidig som budsjett for 2014 og økonomiplan for 2014-17 vedtas. Dette for å få en sammenheng mellom planene, ambisjonsnivået og tilgjengelige ressurser.

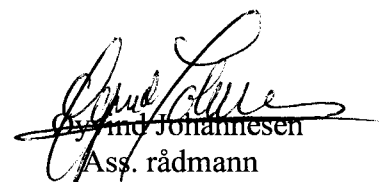
Utkast til handlingsplan for 2014-17 er utarbeidet med utgangspunkt i det som har fremkommet i kvalitetsdialogmøtene i enhetene/sektorene, og dagsseminar i etterkant med alle enhetslederne sammen med rådmann og kommunalsjef.

Kommunestyret behandlet første utkast til handlingsplan for 2014-17 den 18.06.13 som sak nr. 54/13, som føringer for rådmannens arbeid med budsjett for 2014 og økonomiplan 2014-17.

Dette utkastet bygger på ovennevnte prosesser og vedtak, og legges ut på offentlig høring i 30 dager fra 13. november 2013.

Tvedestrand den 13.11.2013

Pål Frydenberg
Rådmann

Øyvind Johannesen
Ass. rådmann

2. Utvikling av folketall og arbeidsmarked

Folketallsutvikling

Folketallsutviklingen gir indikatorer på vekstkraft og utvikling i lokalsamfunnet. Kommunens frie inntekter, skatt og rammeoverføringer, bygger i stor grad på utviklingen i folketall og sammensetning, samt beregnet utgiftsbehov, målt opp landet som helhet. Størrelsen på skatt og rammeoverføringer bestemmes ellers i stor grad av Stortinget, samt utviklingen i folketallet og samlede skatteinntekter på landsbasis.

Folketallet pr. 1.1. de 10 siste årene viser følgende utvikling for Tvedestrand:

År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Folketall pr. 1.1.	5887	5889	5838	5822	5874	5939	5939	5969	6019	6064
Fødeselsoverskudd i året	-6	-24	-4	-5	-8	-14	-5	-5	5	
Folketilvekst i året	2	-51	-16	52	65	0	30	50	45	

Folketallet i Tvedestrand har hatt en positiv utvikling de 3 siste årene. Utviklingen i 1. halvår 2013 viser at folketallet pr. 01.07.13 ligger på 6069, d.v.s. en økning på 5 personer. I 2012 var økningen på 45 personer hvor 42 var i aldersgruppen 67-79 år.

Utviklingen i folketallet målt i prosent for ulike årsperioder viser følgende:

Årsperiode	2012-2013	2008-2013	2003-2013
Folketilvekst i kommunen	0,75 %	3,23 %	2,47 %
Folketilvekst i landet	1,30 %	6,60 %	11,00 %

Veksten i folketallet i kommunen vurdert opp mot veksten på landsbasis viser helt tydelig at Tvedestrand har en vesentlig lavere vekst enn landet som helhet. Dette slår negativt ut for kommunens frie inntekter (skatt og rammeoverføringer).

Prognose fra 2011 viser følgende folketallsfremskriving fra 2011 – 2030:

År	2011	2015	2020	2025	2030
Lav vekst	5947	5994	6034	6055	6073
Mellom vekst	5951	6029	6135	6277	6416
Høy vekst	5963	6087	6287	6538	6790

Denne reelle utviklingen viser i følge denne prognosen at kommunen ligger på *høy vekst*.

Prognose fra 2012 viser følgende folketallsfremskriving fra 2012 – 2040:

År	2012	2040	Vekst antall
Lav vekst	6019	6466	447
Mellom vekst	6019	7268	1249
Høy vekst	6019	8439	2420

De ulike prognosene for kommunen viser at mye av veksten vil komme i *aldersgruppen 67-79 år*.

Arbeidsmarked

Arbeidsmarkedet lokalt, regionalt og på landsbasis kan relativt raskt påvirke kommunens situasjon og økonomi. Økende arbeidsledighet kan gi redusert skattevekst og mer press på sosiale tjenester, eventuelt også økt utflytting fra kommunen. Norge og vår region har hatt et rimelig stabilt arbeidsmarked med lav arbeidsledighet målt opp mot resten av Europa. Det kan være trekk i tiden som vil kunne medføre en høyere arbeidsledighet enn den vi har hatt de siste årene. Kommunen fikk i forbindelse med den første finanskrisen høsten 2008 en relativ høy arbeidsledighet, men den har de siste årene i stor grad ligget på nivået ellers i fylket.

Arbeidsledigheten har ligget på om lag følgende i de 3 siste årene pr.

År	2011	2012	2013
Tvedestrand	3,1 %	2,7 %	3,3 %
Aust-Agder	2,9 %	2,8 %	3,3 %
Landet	2,4 %	2,3 %	2,5 %

Oversikten viser at arbeidsledigheten i Tvedestrand og Aust-Agder ligger over nivået på landsbasis, og utviklingen fra 2012 til 2013 er negativ. Dette kan indikere at arbeidsledigheten i fylket og kommunen, samt landet, har en stigende tendens.

3. Kommunalt utgiftsnivå – Sammenligning og hovedstrategi

Hovedkonklusjonen fra rådmannen i årsmeldingen for 2012 er at kommunen må gjennomføre tiltak som reduserer kommunens utgifter eller øker inntektene med *inntil kr 10 mill.* for å kunne til en viss grad ha en balansert kommuneøkonomi de nærmeste 4 årene. Dette vil etter rådmannens vurdering være en svært krevende jobb, vurdert opp mot de mange omstillings- og nedstyringstiltakene som kommunen alt har gjennomført de siste 5-6 årene.

I Kommunal Rapport i mai 2013 kom det også frem at Tvedestrand kommune er blant de 10 mest fattige kommunene i Norge (nr. 6). I tillegg kan det opplyses at Tvedestrand kommune de siste årene har vært blant de 5 mest produktive kommunene i Norge. Etter rådmannens vurdering gir dette et rimelig korrekt bilde av kommunens status i forhold til resten av kommune Norge.

Med utgangspunkt i Plan for tidlig innsats har kommunen hatt en strategi og målsetning om å jobbe på slik måte, at en setter inn ressursene og tiltakene *tidlig*, for på sikt å hindre langsiktige, uheldige, virkninger for samfunnet Tvedestrand og det enkelte menneske. Denne måten å arbeide på vil i mange tilfeller kreve "pukkelutgifter" en viss periode. Dette er en utfordring vurdert opp mot kommunens samlede økonomiske ressurser etter rådmannens vurdering.

Ved behandlingen av første utkast til handlingsplan for 2014-17 i kommunestyremøtet den 18.06.13 og ved budsjettseminaret (workshopen) den 17.09.13 i utvidet formannskap, var det lagt opp til at det gjennomføres en *prioriteringsdebatt* med utgangspunkt i m.a. hva kommunen i dag bruker sine ressurser til, og hvilke nivå kommunen ligger på i forhold til sammenlignbare kommuner (gruppe 10), fylket og landet (bruk av Kostra-tall for 2012).

Rådmannen har i sitt forslag til budsjett 2014 og økonomiplan 2014-17 i hovedtrekk lagt til grunn de politiske føringene som fremkom i disse prosessene. For nærmere detaljer vises det her til punktet om *hovedstrategi* i budsjettet for 2014 og økonomiplanen for 2014-17.

KOSTRA-tall 2012

Det var lagt til grunn Kostra-tall 2012 for de viktigste tjenesteområdene til kommunen i den politiske prioriteringsdebatten som ble gjennomført den 18.06.13 og 17.09.13.

Begrepet *netto driftsutgifter* betyr brutto utgifter med fratrukk av de inntekter som er knyttet til tjenesten (f.eks. brukerbetaling, gebyrer o.l.)

Begrepet *korrigerte brutto driftsutgifter* betyr brutto utgifter for den produksjonen av kommunale tjenester som er utført med egne ansatte, og ikke kjøpt fra andre. F.eks. betyr det innenfor barnehagesektoren brutto driftsutgifter i kommunale barnehager, ikke private.

Følgende tjenesteområder er lagt til grunn:

Grunnskole

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. komgruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. til grunnskoleoppl., pr. innbygger 6-15 år	Prioritering	95 842	100 186	110 986	97 992	101 619	97 429
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	Dekningsgrad	12,2	13,0	11,4	9,1	10,5	8,5
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, pr. elev	Produktivitet/ enhetskostnad	95 934	100 369	109 537	102 039	95 968	95 654

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 9,1 mill. mer* på grunnskolen i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 6,6 mill. mer* (netto driftsutgifter).

Barnehage

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. komgruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. pr. innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	Prioritering	7 964	89 858	99 223	107 384	112 961	115 459
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	Dekningsgrad	89,5	90,1	88,4	89,2	89,2	90,1
Korrigerte brutto driftsutg. i kroner pr. barn i kommunal barnehage	Produktivitet/ enhetskostnad	130 626	133 373	152 720	150 423	155 743	157 276

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 3,3 mill. mindre* på barnehage i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 5,5 mill. mindre* (netto driftsutgifter).

Kommunehelsetjeneste (lege, fysioterapi, helsestasjon, jordmor, kommuneoverlege, turnuslege)

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		Tvedestrand 2010	Tvedestrand 2011		Gj.sn. kom-gruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	Prioritering	2 099	2 228	2 149	2 035	1 971	2 044
Legeårsverk pr. 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	Dekningsgrad	13,4	13,3	13,2	10,3	10,3	9,9
Fysioterapiårsverk pr. 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	Dekningsgrad	12,9	14,5	14,3	8,9	8,9	8,8

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 0,7 mill. mer* på kommunehelsetjeneste i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 1,0 mill. mer* (netto driftsutgifter).

Pleie- og omsorgstjenester (eldreomsorg, psykiatri, utviklingshemmede, rus, dagsenter m.m.)

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		Tvedestrand 2010	Tvedestrand 2011		Gj.sn. kom-gruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	Prioritering	14 267	14 770	16 670	17 163	15 057	14 944
Netto driftsutg. pr. innbygger 80 år og over, pleie- og omsorgstjenesten	Prioritering	Ikke tall	270 213	301 746	347 344	355 596	340 670
Netto driftsutg. pr. innbygger 67 år og over, pleie- og omsorgstjenesten	Prioritering	Ikke tall	96 841	104 535	118 061	110 581	112 130
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	Dekningsgrad	100,0	100,0	100,0	94,5	99,4	93,5
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	Dekningsgrad	11,0	10,9	11,3	13,3	14,7	14,1
Korrigerte brutto driftsutg. pr. mottaker av hjemmetjenester (kroner)	Produktivitet/ enhetskostnad	158 060	150 670	170 227	228 408	181 171	211 093
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	Produktivitet/ enhetskostnad	878 511	886 458	964 520	929 674	908 173	940 796

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 3,0 mill. mindre* på pleie- og omsorgstjenester i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 9,7 mill. mer* (netto driftsutgifter *pr. innbygger*).

Tas det utgangspunkt i *pr. innbygger 67 år og over eller 80 år og over* bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 13-15 mill. mindre enn kostra-gruppe 10 og inntil ca. kr. 6-18 mindre enn kommunene i Aust-Agder.*

Sosialtjenesten

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. kostragruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	Prioritering	3 530	3 763	3 712	2 077	3 388	3 013
Andel sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	Dekningsgrad	7,8	7,3	7,2	3,6

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 6,0 mill. mer* på sosialtjenester i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 1,1 mill. mer* (netto driftsutgifter).

Barnevernstjenesten

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. kostragruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. pr. innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	Prioritering	7 103	8 303	8 616	6 759	6 394	6 858
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	Dekningsgrad	10,8	12,6	10,6	4,8

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 2,0 mill. mer* på barnevernstjenester i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 2,4 mill. mer* (netto driftsutgifter).

Administrasjon

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. kostragruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. til administrasjon og styring i kroner pr. innbygger	Prioritering	3 497	3 942	4 003	3 915	4 328	4 109

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 0,5 mill. mer* på administrasjon i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 2,0 mill. mindre* (netto driftsutgifter).

Kultur

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. kostragruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Netto driftsutg. for kultursektoren per innbygger i kroner	Prioritering	1 174	1 262	1 429	1 599	1 887	1 860

Sammenlignet med kostra-gruppe 10 bruker Tvedestrand *inntil ca. kr 1,0 mill. mindre* på kultur i 2012. Sammenlignet med kommunene i Aust-Agder bruker Tvedestrand *inntil ca. kr. 2,7 mill. mindre* (netto driftsutgifter).

Kommunale avgifter

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2013		
		2011	2012		Gj.sn. kom-gruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapp.året+1)	Produktivitet/ enhetskostnad	3 540	3 150	3 150	2 842	2 890	3 107
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapp.året+1)	Produktivitet/ enhetskostnad	4 620	4 950	4 950	3 703	4 605	3 433
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapp.året+1)	Produktivitet/ enhetskostnad	2 440	2 540	2 710	2 338	2 628	2 439

Saksbehandlingstid

KOSTRA nøkkeltall		Endelige tall Tvedestrand		Tvedestrand	Endelige tall for 2012		
		2010	2011		Gj.sn. kom-gruppe 10	Gj.sn. A-Agder	Gj.sn. alle kommuner
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	Produktivitet/ enhetskostnad	...	29	45	41	36	38
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	Produktivitet/ enhetskostnad	...	20	12	22	17	19
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, vedtatt reguleringsplaner (kalenderdager)	Produktivitet/ enhetskostnad	321	214	250
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, kartforretning (kalenderdager)	Produktivitet/ enhetskostnad	60	90	90	55	68	66

Hovedstrategi for kommunalt utgiftsnivå

På bakgrunn av de prosessene og drøftingene som har vært gjennomført politisk den 18.06.13 og 17.09.13 legges det til grunn følgende hovedstrategi for kommunalt utgiftsnivå i handlingsplanen:

Kommunens utgiftsnivå skal på sikt tilnærmet ligge på nivået for den kommune-gruppen kommunen tilhører (gruppe 10). Sammenligningen skal også vurderes opp mot snittet for kommunene i Aust-Agder.

4. Handlingsplanens tiltaksdel

Handlingsplanens tiltaksdel tar utgangspunkt i vedtatt kommuneplan, samfunnsdelen 2011-13, og har satt opp hvilke områder som det skal være fokus på i perioden 2014-17.

Tiltaksdelen er satt opp i samsvar med kommunestyrets vedtak i sak 54/13 fra møte den 18.06.13.

Slik gjør vi det – Prioritering av tiltak	Fokus på i 2014-2017	Kommentar Presisering
<u>7.4 Forebygging</u>		
* Offensiv tilnærming til kommunens ulike utfordringer.	X	
* Praktiske, sammenhengende og forpliktende planer.	X	
* Tjenester og tilbud styres på en slik måte at vi samarbeider smidig internt, og møter de berørte enkeltmenneskene på en samlet måte.	X	
* Kvalitetssikre alle vekslinger/overganger; fra barnehage til skole, fra grunnskole til videregående skole, fra hjemmebaserte tjenester til sykehjemmet, fra barnevernet til miljøarbeidertjenesten når ungdommen fyller 18 mv. Dette for å unngå dobbeltarbeid, at arbeid må gjøres om igjen mv.	X	
* Statlige og kommunale virkemidler utnyttes på en hensiktsmessig og effektiv måte. Det kan være virkemidler knyttet til bolig (Husbanken), arbeid (NAV virkemiddelapparat), kommunale aktivitetstilbud som for eksempel miljøgruppa, kommunale praksisplasser, Gården.	X	
* Forsterket innsats og veiledning fra barnevern og pedagogiske, psykologisk veiledningstjeneste i forebyggende/miljørettet arbeid i barnehage og skole.	X	
* Bistand gjennom økonomisk opplæring og støtte til utsatte barnefamilier, inkl. innvandrere og flyktninger, forsterket innsats når det gjelder økonomisk veiledning i NAV og systematisk utvikling av kompetanse i aktuelle deler av kommuneorganisasjonen for øvrig.	X Delvis	Økonomisk veiledning
* Lav terskel og praktisk tilrettelegging for å utnytte felles kompetanse.		

* Familie – nettverksperspektiv og frivillighet som ramme for arbeid med barn og unges oppvekstkår.	X	
* Ruspolitiske føringer med basis i folkehelse og næringsinteresser.	X Delvis	Vanskelig å forene
* Kommunen samhandler internt og eksternt i aktivt forebyggende folkehelsearbeid	X	
* Planlegging, bygging og drifting av ny skjermet enhet for demente ved Strannasenteret.		Avklares i helse- og omsorgsplan
<u>8.4 Forebygging – Kompetanseperspektiv</u>		
* Barn i barnehagen skal oppleve et godt og tilrettelagt pedagogisk tilbud	X	
* Gjennom tidlig innsats i barnehage og skole, skal den enkelte få best mulig utgangspunkt for selv å kunne velge et utdannings- og karriereløp som harmonerer med den enkeltes potensial. (jfr. Plan for tidlig innsats).	X	
* Samarbeidet mellom barnehage/hjem og skole/hjem skal være slik at det fremmer læring,likeverd og respekt.	X	
* Tvedestrand kommune vil styrke foreldrerollen slik at de mestrer barns lekse nivå, for eksempel gjennom foreldreskole.	X	Ikke utover det som gjøres i dag
* Det bør vurderes å utvide skoledagen.		
*Tvedestrand kommune vil arbeide for videreutvikling og styrking av den videregående skole i Tvedestrand, særlig med fokus på drop outs.	X	Ny Giv og Gnist
* Personer fra nærings-, samfunns- og kulturliv skal brukes som motivatorer, særlig i ungdomsskolen i forbindelse med faget Utdanningsvalg.	X	
*Motivere bedrifter i Tvedestrand til å ansette flere lærlinger.	X	
* Tvedestrand kommune vil etablere flere lærlingeplasser i egen organisasjon.	X	Forutsetter økte bevilgninger
* Tvedestrand kommune vil bygge opp om Agder som en fremtidsrettet kunnskapsregion blant annet ved å styrke samhandlingen mellom egen virksomhet og høyere		

<p>utdanningsinstitusjoner på Agder, bl.a. ved å prioritere Agder i forhold til eget behov for etter- og videreutdanning av egne ansatte.</p> <p>* Motivere UiA til å etablere flere og bedre tilbud på etter- og videreutdanning, for eksempel gjennom Folkeuniversitetet</p> <p>* Tvedestrand kommune vil stimulere Tvedestrandsungdom til å vende hjem etter endt høyere utdanning, og tiltakspakke i den forbindelse skal utvikles.</p>	<p>X</p>	
<p><u>9.4 Forebygging – Kommunal bygningsmasse</u></p>		
<p>* Vedlikeholds nivået skal gradvis økes til det er på høyde med anbefalt vedlikeholdsnorm for kommunale bygg, men dette kan ikke gjennomføres i handlingsperioden 2011 – 14.</p>		<p>Ikke aktuelt også for perioden 2014-17</p>
<p>* I 2011 og 2012 prioriteres tilgjengelige vedlikeholdsmidler til bygningsmassen ved Strannasenteret.</p>	<p>Utført</p>	
<p>* Det skal utarbeides drift- og vedlikeholdsplaner som på et faglig grunnlag sikrer at bevilgede midler blir effektivt utnyttet.</p>	<p>X</p>	
<p>* Vedlikeholdspersonalets kompetanse skal holde et høyt nivå, og det skal avsettes nok ressurser til kompetanseutvikling.</p>	<p>X</p>	
<p>* Ved planlegging og gjennomføring av vedlikehold skal det sikres god brukermedvirkning.</p>	<p>X</p>	
<p>* I første halvdel av 2012 foretas en administrativ og politisk vurdering av om noen eiendommer bør/kan avhendes.</p>	<p>Utført</p>	<p>Står igjen å gjennomføre vedtak om salg</p>
<p><u>10.4 Barnehage som sentrale byggesteiner for gode levekår</u></p>		
<p>* Det skal utarbeides en felles plan med handlingsprogram for barnehagene i Tvedestrand hvor det blant annet skal defineres hvilke kvaliteter som ligger i begrepet "godt barnehagetilbud".</p>	<p>X</p>	<p>Planlagt ferdigstilt i 2013</p>
<p>* Samhandling og koordinering mellom kommunale enheter skal bidra til tidlig innsats for barn generelt og barn med spesielle behov</p>	<p>X</p>	
<p>* Ved jevnlig å foreta bruker- og medarbeiderundersøkelser skal</p>	<p>X</p>	

<p>barnehagene arbeide aktivt for å utvikle et spennende og godt utviklings-, lærings- og arbeidsmiljø.</p> <p>* Det skal etableres enda bedre vekslinger mellom barnehage og skole.</p> <p>* Etablering av nye barnehageplasser/erstatning av allerede etablerte barnehageplasser foretas primært i kommunal regi og ikke i private regi. Dagens private barnehager i distriktene opprettholdes.</p> <p>*Utvidelse av Lyngbakken barnehage med 18 plasser skal foretas senest i 2014.</p> <p>* Nyetablering av 1 - 3 store kommunale barnehager i perioden skal gi plass til flere barn og gi stordriftsmuligheter. Bøklia, Skriverstua og Villa Utsikten barnehager kan vurderes nedlagt.</p>	<p>X</p> <p>Utført i 2013</p>	<p>Avklares i barnehageplan</p> <p>Avklares i barnehageplan</p>
<p><u>11.4 Skolene som sentrale byggesteiner for gode levekår</u></p>		
<p>* Det skal settes klare mål i forhold til kunnskap, særlig elevenes leseferdighet. Det må i utgangspunktet være et klart mål at elevene klarer å lære å lese i løpet av første skoleår.</p>	<p>X</p>	<p>“Knekke lesekoden”</p>
<p>* De samlede ressurser og fagkunnskap i skolene skal utnyttes optimalt.</p> <p>* Skolebygningene skal så langt råd er gis universell utforming.</p>	<p>X</p>	
<p>* Det skal samhandles på tvers i kommunen for å</p> <ul style="list-style-type: none"> • få til bedre vekslinger mellom barnehage/barneskole/ungdomsskole/-videregående skole • for å følge opp elevenes faglige og sosiale utfordringer så snart det blir avdekket problemer. 	<p>X</p>	
<p>* Det skal fastsettes måltall for omfang av spesialundervisning. Omprioriteringer foretas til tidlig innsats, dvs at spesialundervisning normalt skal komme tidlige i skoleløpet, og det skal etableres retningslinjer for anvendelse av spesialpedagogiske tiltak.</p>	<p>X</p>	<p>Retningslinjer er etablert. Bør omformuleres noe i forhold til målsetning</p>
<p>* Det skal samarbeides på tvers for å begrense tilstrømningen av nye henvendelser til PPT</p>	<p>X</p>	<p>Bør omformuleres noe i forhold</p>

		til målsetning
<p><u>12.4 Likestilling i et levekårsperspektiv</u></p>		
<p>*I Tvedestrand skal vi tilstrebe optimale oppvekstvilkår barn og unge i forhold til barnehage, skole og kulturtilbud. Rammevilkårene må være slik at alle barn kan gjennomføre et utdanningsløp som gir dem kunnskaper og ferdigheter som de trenger for å kunne delta i samfunnet og arbeidslivet på en meningsfull måte og treffe de riktige verdivalg når slike må gjøres.</p>	X	
<p>* Likestillingsaspektet skal være et systematisk innslag i den pedagogiske tilnærmingen både i skoler og barnehager.</p>	X	
<p>* Handlingsplaner for skoler og barnehager i Tvedestrand skal inneholde et tydeligere likestillingsaspekt enn i dag og inneholde konkrete forslag til tiltak, jfr. plan for tidlig innsats.</p>		
<p>* Unge menn må i større grad stimuleres til å velge utdanning innenfor omsorg, barnehage og skole.</p>	X	
<p>* Det skal tilstrebes en bedre fordeling mellom kvinner og menn ansatt i Tvedestrand kommune. Ved rekruttering skal det underrepresenterte kjønn foretrekkes ved ellers like kvalifikasjoner.</p>	X	
<p>*Tilsetting i 100 % stillinger skal være hovedregelen i Tvedestrand kommune.</p>	Delvis	
<p>* Uønsket deltid skal reduseres til minst fastsatt mål i 2015.</p>	X	
<p><u>13.4 Samhandlingsreformen</u></p>		
<p>* Tvedestrand kommune skal samarbeide med Østre Agder kommunene med å forberede og implementere samhandlingsreformen. Dette innebærer å avklare; - hva slags tjenester/tilbud som det evt. vil være formålstjenelig å etablere interkommunalt samarbeid i forhold til, - om det er aktuelt med felles kompetanseoppbygging, - om en i fellesskap skal forhandle med/lage avtaler med helseforetaket</p>	X	
<p>*Vi skal i innen utgangen av første halvår 2013 lage en samlet helse- og omsorgsplan som i lys av samhandlingsreformen og</p>	X	Igangsett. Forventes

<p>den demografiske utviklingen skal vurdere framtidig organisering og dimensjonering av, og lokaliteter for, helse- og omsorgstjenestene (dvs legetjenester, rehabiliterings og habiliteringstjenester, omsorgstjenester mv). Det skal også vurderes hvordan en fra kommunen kan legge til rette for at flest mulig kan bo lenger i eget hjem, og hvordan ny omsorgsteknologi kan tas i bruk både i hjemme- og instiusjonsbaserte tjenester. Planen bør integreres i Plan for tidlig innsats.</p> <p>* Det tas sikte på en etappevis etablering av lokal "Frisklivssentral" med oppstart i 2012. Det skal lages en enkel plan som skisserer hvordan en på kort og lang sikt skal organisere og lokalisere et slikt tilbud, og hva innholdet skal være. Det synes klart at flere allerede etablerte aktiviteter innen forbygging/trening og rehabilitering legges inn som deler av Frisklivssentralens tilbud. I tillegg kan det bli aktuelt å utvikle noe nytt. Det skal også sees på om det er aktuelt på noen områder å etablere interkommunale tilbud, f eks ambulante.</p> <p>*Kompetansebehov knyttet til de utfordringene de ovenforstående kulepunktene gir skalintegreres i kommunens felles kompetanseplan. Det skal i denne sammenheng vurderes samarbeid med Østre Agder, helseforetaket, UIA og evt. andre ressursmiljøer.</p>		<p>ferdigstilt desember 2013</p>
<p><u>14.4 Omdømme og stedsutvikling</u></p>		
<p>* I 2011 gjennomføres et forprosjektet for utvikling av en omdømme- og stedsutviklingsstrategi med fokus på avklaring av status, mål, målgrupper, samarbeidspartnere, samt utarbeidelse av konkrete og målrettede tiltak. Det bør i løpet av forprosjektperioden (omdømme) velges et verdisett som tar utgangspunkt i overordnede verdier og mål for kommunen. Både dypøkologi og byplanlegger R. Florida viser til elementer som kunne være interessante for videre satsing i Tvedestrand.</p>	<p>Delvis</p>	<p>Mangler nye friske midler</p>
<p>* I 2012 og framover gjennomføres et hovedprosjekt med fokus på omdømme- og stedsutvikling. Det søkes samarbeid med nabokommuner og fylkeskommunen.</p>	<p>X</p>	<p>Spesiell vekt på Hverdags-rehabilitering</p>
<p>* Aktuelle planer/tiltak som skal utredes ifm stedsutvikling er: - Revidere verneplanen for sentrum, og evt. lage kulturminnevernplan for aktuelle områder/ bygg i sentrum.</p>	<p>Utført i hovedsak</p>	<p>Opptakten til Byløft 2014</p>
	<p>Utført</p>	<p>Opptakten til Byløft 2014</p>
	<p>X</p>	<p>Byløft 2014</p>

<p>-Plan og tiltak for tilrettelegging av nedre bydel og havneområdet.</p> <p>-Plan og tiltak for offentlige rom i Tvedestrand sentrum</p>		
<p><u>15.4 Kystsonen som bærebjelke for utvikling og rekreasjon</u></p>		
<p>* Kunnskapen fra den marine kartleggingen og verdiklassifiseringen skal legges til grunn for arealplanleggingen.</p>	X	
<p>* Ved all planlegging og enkeltsaksbehandling skal det legges vekt på å hindre ytterligere nedbygging i 100m beltet, jfr. definisjonene til SSB</p>	X	
<p>* Utviklingen skal søkes styrt etter målrettede tiltak nedfelt i plan, og ikke etter dispensasjoner fra vedtatte planer. Det skal føres en streng dispensasjonspraksis.</p>	X	
<p>* Ved arealplanlegging i strandsonen skal det legges vekt på at strandarealene holdes tilgjengelige for allmennheten, og tilgjengeligheten skal forbedres i løpet av planperioden.</p>	X	
<p>* Tilrettelegging for ferdsel og allment friluftsliv i kystsonen skal søkes etterlevd ved all offentlig forvaltning.</p>	X	
<p>* Småbåthavner og bryggeanlegg bør i størst mulig utstrekning samlokaliseres som fellesanlegg med parkeringsdekning.</p>	X	
<p>* Viktige fiske- og gyteplasser skal i størst mulig utstrekning være frie for faste eller midlertidige innretninger som kan være til ulempe for fisket eller gytemulighetene.</p>	X	
<p>* Ferdigstille arbeidet med ny forskrift for fartsbegrensninger i kommunens havnedistrikt.</p>	Utført	
<p>* Sikre ferdselsmulighetene langs sjø for gående og syklende, og videreføre kyststiprosjektet i samarbeid med fylkeskommunen.</p>		
<p>* Økt fokus på at offentlige strender og friområder holdes i stand og videreutvikles. Behovet må møtes med økonomiske bevilgninger.</p>	X	Med eksterne midler
<p>* Innen utgangen av 2012 utarbeides en oversikt for de strandområder det er aktuelt å sikre gjennom offentlige</p>	X	Innen 2014

oppkjøp. Det må jobbes aktivt overfor staten for å sikre midler til bådeplanlegging og oppkjøp.

16.4 Lokale klima-, energi- og miljøtiltak

Strategier for å redusere kommunale klimagassutslipp:

* Fortsatt jobbe med mulighet for fjernvarmeanlegg i Lyngmyrområdet.

* Videreføring av energiøkonomisering av kommunale bygg og overgang til fornybar energi til oppvarming og kjøling.

X

*Stimulere overgang til alternativ energi.

* Miljøsertifisering av kommunale enheter.

* Utvide og skjerpe innkjøpskrav ved innkjøp og byggeanbud.

X

* Utskifting av egen bilpark til mer "klimavennlige" kjøretøy.

Andre tiltak utenom kommunens egen drift:

* Fortetting av eksisterende bolig- og hytteområder.

X

* Arbeide for å påvirke innbyggerne til å foreta motiverte valg av energieffektive tiltak og miljøvennlige løsninger.

X

* Alle nye næringsbygg og leilighetskomplekser skal vurdere energifleksibilitet og alternative løsninger for varme og kjøling.

* Øke fokus på energi- og miljøvennlige boliger.

X

* Satse på holdningsskapende arbeid mot barn og ungdom.

X

* Miljøsertifisering av bedrifter.

* Vurdering av om kommunen skal slutte seg til FN-by Klimapartnersamarbeidet i regi av FN Klimapartnersamarbeidet i regi av FNbyen Arendal

Strategier innen miljøvern:

* Kommunen prioriterer arbeidet med innføring av

X

I stor grad

<p>bevaringsområder i sjø.</p> <p>* Tvedestrand kommune skal profilere seg som en pilotkommune på forvaltning av marine verdier, og bidra til å spre kunnskap og erfaring knyttet til dette.</p> <p>* Naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 legges til grunn i all saksbehandling og planlegging.</p> <p>* Kommunen skal arbeide for at Furøya får status som nasjonalt kulturlandskapsområde.</p> <p>*Kommunen skal vurdere hvordan det evt. kan etableres permanente tiltak for rydding og vedlikehold av kulturlandskap i kommunen</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>utført</p>
<p><u>17.4 Sunn kommunal økonomi</u></p>		
<p>I vedtatt økonomiplan for 2011-2014 er det ikke avsetninger i tråd med punktene over. For å løsenoen av utfordringene, som f.eks. eldrebølgen, kan det komme økte overføringer fra staten. Det er likevel ikke grunn til å tro at dette vil avhjelpe alle utfordringene. For å muliggjøre det ønskede handlingsrommet må følgende forhold vurderes og/eller arbeides med i planperioden:</p>		
<p>* Kontinuerlig vurdering og eventuelt korrigerer av driftsopplegget med tanke på enda bedre ressursutnyttelse.</p>	<p>X</p>	
<p>*En større og systematisk gjennomgang av tjenesteproduksjonen (benchmarking, omfang, organisering m.v.), antydningvis etter 2015. Samhandlingsreformen kan også gi behov for en slik gjennomgang.</p>	<p>X</p>	<p>En del av rådmannens kontinuerlig arbeid</p>
<p>*Vurdere endringer i skolestrukturen.</p>		
<p>* Gjennomgang av formueseieendeler (bygninger, grunn m.v.) med tanke på salg av det en ikke har behov for.</p>	<p>Utført</p>	
<p>* Vurdere kommunens eierskap i Agder Energi AS. Dette skal ikke skje uten konsultasjon/dialog med de andre eierkommunene.</p>	<p>Utført for 2013-15</p>	

<p align="center">6. Videreutvikling av bokommunen Tvedestrand – Hvilke grep er viktige i planperioden</p>	<p align="center">Fokus på i 2014-2017</p>	<p align="center">Kommentar Presisering</p>
<p><u>6.2 Kommunal utbyggingspolitikk</u></p>		
<p>Som grunnlag for kommunens utbyggingspolitikk skisseres følgende:</p>		
<p>* Kommunen må ha gode og oppdaterte areal- og reguleringsplaner, planarbeid må prioriteres.</p>	<p align="center">X</p>	
<p>* Fokus skal være på sentrumsnære utbygginger, sentrumsnært forstått som dagens sentrumsavgresning inkl. Valbergheia, Tangen, Gladstadheia og Amtmannssvingen.</p>	<p align="center">X</p>	
<p>* Det skal legges tilrette for flere småbåtplasser.</p>	<p align="center">X</p>	
<p>* Det kan gis tillatelse til å dispensere for bygging av inntil 3 boliger i LNF-områder. Utover 3 boliger kreves det reguleringsplan. Det forutsettes at det infrastrukturmessig ligger til rette for dette, og at det gjelder områder som er utenfor 100-metersbeltet for sjø og vassdrag.</p>	<p align="center">X</p>	
<p>* Satse på utbygging av boområder basert på klima- og energimessig bærekraft, f.eks "Økolandsby", passivhusfelt. Nye felt skal også gis en best mulig terrengtilpasning for å unngå siluett.</p>		
<p>* Ha en differensiert utbygging, ikke bare eneboliger men også andre boformer som har høyere utnyttelsesgrad i forhold til arealene og ulike prisnivå. Dette gjelder spesielt i sentrum.</p>	<p align="center">X</p>	
<p>* Hvordan dagens bopliktordning fungerer skal evalueres i første halvdel av planperioden.</p>	<p align="center">Utføres i 2013</p>	
<p>* Når ny E-18 trasé er avklart skal det lages analyser av mulige vekstkonssekvenser av ny vei. Dette som grunnlag for en aktiv vekststrategi.</p>	<p align="center">X</p>	
<p><u>6.3 Samferdselsutvikling</u></p>		
<p>På samferdselssiden er følgende hovedgrep viktige:</p>		
<p>* E18 utbyggingen må gjennomføres i god tid innen utgangen av</p>	<p align="center">X</p>	

<p>planperioden.</p> <p>* Kollektivtilbud fra og parkeringsarealer opp mot påkjøringspunktene for ny E18 må utvikles.</p> <p>* Det skal arbeides for bedret kollektivtilbud fra sentrum og til/fra distriktene (utenom skoletiden).</p> <p>* Internt i kommunen er utbedringer av FV 411 høyest prioritert.</p> <p>* Gang- og sykkelveier i områdene Arendals grense, Rømyr-Amtmannssvingen og Tangen er prioritert.</p> <p>* Samlet plan for tilrettelegging for sykkelbruk skal lages, planen skal ha hovedfokus på de sentrumsnære områdene.</p> <p><u>6.4 Kulturell utvikling</u></p> <p>På kulturområdet legges følgende til grunn:</p> <p>* Gode kultur- og fritidstilbud legges til grunn som en bærebjelke i utviklingen av kommunen som en bokommune.</p> <p>* Det skal utarbeides en egen kulturplan for kommunen.</p> <p>* Kultur- og idretts- og friluftstilbud til barn og unge prioriteres med økonomisk støtte og praktisk bistand. Dette inkluderer satsing på utvikling av kulturskolen, fritidsklubben, biblioteket, friluftstiltak og sentrumsnære idrettsfasiliteter.</p> <p>* Kommunen skal på grunnlag av frivillighet og lokalt engasjement utvikle og støtte kulturtilbud av høy kvalitet, som er særegne for Tvedestrand.</p> <p>* En skal ikke satse ressurser på å bygge opp kulturelle arenaer som konkurrerer med etablerte arenaer i Østre-Agder, eksempelvis større idrettsanlegg.</p> <p>* I forhold til større (regionale/nasjonale) kultursatsinger med relevans for Tvedestrand, skal kommunal støtte/engasjement vurderes opp i mot prioriteringer i kommende kulturplan, arrangementet betydning for kultur- og samfunnsutvikling i Tvedestrand samt føringer lagt i kommuneplanen i øvrig</p> <p>* Kommunen vil fortsette sin støtte og samarbeid med de</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	
---	---	--

kulturelle fyrtårnene Næs Jernverksmuseum, Bokbyen ved Skagerak, Kystkulturuka og Skjærgårds Music&Mission.

6.5 Varehandel og service

Med tanke på varehandel/service trenger bokommunen:

*Et bredere kafé- og utelivstilbud

* Variert handelstilbud

* Etter fastlegging av ny E-18 trasé må det vurderes om det er behov for en ny avgrensing av sentrum, dette med tanke på framtidige utvidelsesmuligheter for handels- og servicenæringer

X

6.6 Arbeidsplassutvikling

I forhold til arbeidsplassutvikling skal en:

* Ha en fast nettverksarena mellom kommunen og næringslivet for å kunne ha en god tilrettelegging for næringslivet og oppfange signaler om behov for tiltak.

X

* Arbeide for å få statlig omstillingsstatus i regionen, dette for å få større tyngde i arbeid for å modernisere og styrke konkurranseevnen for eksisterende næringsliv.

* Ha et regionalt fokus på arbeidsplassutviklingen, dette fordi et større og variert arbeidsmarked er av vesentlig betydning for konkurranseevne og levekårsutvikling. Det vil i denne sammenheng være aktuelt å vurdere felles regional næringsplan, felles næringsfond og felles næringsapparat.

X

* Få avklart og regulert mer næringsarealer, dette må ses i sammenheng med plassering av ny E-18 trasé og de muligheter dette gir både for handels- og produksjonsvirksomheter.

X

* Ha fokus på marine ressurser som utgangspunkt for næringsutvikling.

* Ha fokus på utvikling av mer teknologibaserte tjenesteytende næringer.

X

*Ha fokus på et bærekraftig landbruk, det skal vurderes om alt jordbruksareal i kommunen skal verdiklassifiseres, og om de mest verdifulle

jordbruksområdene skal underlegges det strengeste jordvernet. Fradelings- og byggegrensene ift. dyrka mark skal vurderes. Kulturlandskapsmidler skal prioriteres de aktive brukerne.

6.7 Kommunens forhold til omverdenen

Utviklingen i Tvedestrand er i stor grad avhengig av utviklingen i omverdenen. Lokalt og regionalt skal kommunen ha ambisjon om å om å være med å styre utviklingen, en må derfor være aktivt med på aktuelle arenaer. Kommunen vil også framover kunne bli stilt overfor utfordringer som kan betinge ytterligere interkommunalt samarbeid, samhandlingsreformen er her et aktuelt eksempel. Kommunen skal:

* Delta aktivt i og videreutvikle Østre-Agder samarbeidet i tråd med strategidokument av 2011.

X

*Delta aktivt i regionalt samarbeid knyttet til samhandlingsreformen og levekårsutfordringene på Agder.

X

*Tvedestrand vil i kommunestrukturspørsmål ha et pragmatisk utgangspunkt med fokus på hva som vil tjene innbyggerne best over lengre sikt.

X

6.8 Universell utforming

* Innen 2015 skal det lages lokale retningslinjer for universell utforming. Disse skal innbefatte lokale saksbehandlingsregler og rutiner i forhold til offentlige byggeprosjekter og offentlige og private reguleringsplaner.

X

*Sentrum bør gjennomgås med tanke på hva som er best mulig/realistisk universell tilrettelegging.

X

Byløft

* Det bør lages en samlet kartlegging og handlingsplan ift. universell tilrettelegging av friområder, badeplasser, brygger, idrettsfasiliteter, turløyper/stier og kommunikasjonsknutepunkt

6.9 Samfunnsberedskap

Vårt moderne samfunn er i en del sammenhenger sårbart, og det må planlegges for å kunne håndtere ulike ulykkes- og krisesituasjoner. I beredskapssammenheng skal kommunen ha ekstra fokus på følgende element:

* Brann i tettbebyggelse	X	
* Håndtering av lengre strømbrudd.	X	
*Håndtering av "ekstremvær".	X	
* Sikring av vann- og avløpssystemer sett på bakgrunn av frostproblem de par siste vintre.	X	
*Kommune skal revidere beredskapsplanverket årlig og ha tilstrekkelig med øvelser	X	